

ДОКАЗИ ТА ДОКАЗУВАННЯ У СПРАВАХ ЩОДО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ, ДІЙ АБО БЕЗДІЯЛЬНОСТІ МИТНИХ ОРГАНІВ

Владислав Володимирович РЕВА,

*аспірант Відкритого міжнародного
університету розвитку людини «Україна»,
e-mail: revavlad@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-5336-097X>*

Стаття 55 Основного Закону України декларує, кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1]. Розгляд і вирішення справи є активною діяльністю суб'єктів адміністративного процесу, під час яких здійснюються пізнання та з'ясування певних фактичних обставин. Як зазначає Є. В. Додін, пізнання фактичних обставин справи є переходом від невідомого до знання, складним процесом чуттєвого сприйняття та абстрактного переосмислення на підставі практичної діяльності, що створює засади прийняття рішення. В свою чергу, пізнання поділяють на побутове, спеціальне та наукове. Спеціальне пізнання здійснюється у чітко визначеній процесуальній формі за певними правилами та спеціальними суб'єктами – судово-слідчими органами та органами державної влади. Саме такий вид пізнання іменують доказуванням. У більшості наукових джерел доказ розглядається як засіб установлення об'єктивної істини [2, с. 67].

За твердженням В. Г. Перепелюка, процесуальному доказуванню притаманні чотири елементи: предмет доказування; суб'єкт доказування; засіб доказування та діяльність щодо збирання, дослідження, перевірки, переробки, оцінки та використання доказів [3, с. 90].

Відповідно до статті 72 КАСУ, доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутність обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи до яких адміністративно-процесуальне законодавство відносить: письмові, речові і електронні докази; висновки експертів; показання свідків [4]. Крім того, що законодавець визначає, які саме засоби можуть виступати доказами по справі, останні повинні бути належними та відповідати, так званому, правилу «З-Д»: допустимість, достовірність та достатність. Тобто, докази повинні містити інформацію щодо предмета доказування, який складають обставини, що підтверджують заявлені вимоги або мають інше значення для вирішення спору. Зазначені докази повинні бути отримані відповідно до встановленого законом порядку, на їх підставі можна встановити дійсні обставини справи та у своїй сукупності надати змогу дійти висновку про наявність (або відсутність) обставин справи, які входять до предмета доказування. Згідно із ч. 1, ст. 77 КАС України, кожна сторона повинна довести ті обставини, на яких ґрунтуються її вимоги та заперечення [4]. Однак, відповідно до частини 2 зазначеної статті, в справах щодо

© Рева В. В., 2020

оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, їх посадових осіб чи інших працівників обов'язок доказування покладається на останніх. В теорії правової науки відзначається, що презумпція винуватості суб'єкта владних повноважень значно посилює позиції невідної особи (фізичної чи юридичної особи), якій бракує правових знань, щоб самостійно довести перед судом слушність своїх тверджень. Крім того, потенційний обов'язок суб'єкта владних повноважень довести правомірність свого рішення, дії чи бездіяльності в суді посилює його відповідальність при прийнятті рішень, вчиненні інших дій чи допущенні бездіяльності [5, с. 156]. Такий підхід узгоджується і з практикою Європейського Суду з прав людини. Так, у пункті 110 рішення від 23 липня 2002 року у справі «Компанія «Вестберга таксі Актіеболаг» та Вуліч проти Швеції», суд визначив, що «...адміністративні суди, які розглядають скарги заявників стосовно рішень податкового управління, мають повну юрисдикцію у цих справах та повноваження скасувати оскаржені рішення. Справи мають бути розглянуті на підставі поданих доказів, а довести наявність підстав, передбачених відповідними законами, для призначення податкових штрафів має саме податкове управління» [6]. Однак, вивчення правозастосовчої діяльності адміністративних судів України, свідчить, що при розгляді адміністративних справ, суди дотримуються неоднакової позиції з даного питання. Відповідно до ч. 7, ст. 54 Митного кодексу України, якщо під час проведення митного контролю митний орган не може аргументовано довести, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів, заявлена декларантом або уповноваженою ним особою митна вартість вважається визнаною автоматично [7]. Тому, на підставі даного положення окремі суди, розглядаючи справи щодо оскарження рішення митних органів про коригування митної вартості стверджують, що «законодавець запропонував таку конструкцію регулювання митних відносин, якою презюмується правильність визначення митної вартості декларантом, у випадку, якщо не доведено інше» (постанова Харківського апеляційного адміністративного суду від 2 грудня 2014 року у справі № 820/12387/14, ЄДРСР - 41946372; постанова Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 29 січня 2015 року у справі № 804/578/14, ЄДРСР - 42560480), тобто, підтверджують про те, що обов'язок щодо спростування митної вартості, заявленої декларантом (обов'язок доказування) покладається саме на митний орган [8]. В той же час, у судовій практиці зустрічається і інший підхід до тлумачення положень митного законодавства України. Так, у справі № 2а-7871/12/1370 Вищий адміністративний суд України на основі системного аналізу низки норм Митного кодексу України зазначив, що «обов'язок доведення митної вартості товару лежить на позивачу» (ухвала від 18 лютого 2014 року, ЄДРСР - 37320687) [8]. Вважаємо, що таке рішення суду суперечить принципу законності, закріпленого у статті 19 Конституції України, відповідно до якого, «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [1]. Відповідно до частини 6 статті 54

МКУ «митний орган може відмовити у митному оформленні товарів за заявленою декларантом або уповноваженою ним особою митною вартістю виключно за наявності обґрунтованих підстав вважати, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів,...». Тобто при виконанні митних процедур, пов'язаних із здійсненням митного контролю чи проведенням митного оформлення митні органи повинні обґрунтувати (довести) законність свого рішення (в даному випадку рішення про відмову у митному оформленні товару), оскільки рішення суб'єкта владних повноважень не може ґрунтуватися на припущеннях чи сумнівах, а його висновки щодо заявленої митної вартості товару повинні бути обґрунтовані достовірними та вичерпними доказами. Щодо декларанта, то він не зобов'язаний (звільнений від обов'язку) доводити правильність заявленої ним митної вартості, яка вважається правомірною, поки протилежне не буде доведено митним органом. Крім того, подібні рішення, повністю суперечать положенням Кодексу адміністративного судочинства України. А тому, при розгляді справ щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності митних органів, обов'язок доведення їх правомірності повністю покладається на митні органи.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 черв. 1996 року із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 груд. 2004 р. № 2222-IV. Київ : Атіка, 2006. 62 с.
2. Додин Е. В. Доказывание и доказательства в правоприменительной деятельности органов советского государственного управления. К.: Вища шк., 1976. 128 с.
3. Перепелюк В. Г. Адміністративний процес. Загальна частина : навч. посіб. Чернівці : Вид-во «Рута» Чернів. нац. ун-ту. 2003. 367 с.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. Відомості Верховної Ради України, 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
5. Науково-практичний коментар Кодексу адміністративного судочинства України / О. М. Пасенюк (кер. авт. кол.), О. Н. Панченко, В. Б. Авер'янов та ін.; за заг. ред. О. М. Пасенюка. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 704 с.
6. Справа «Компанія «Вестберґа таксі Актіеболаґ» та Вуліч проти Швеції» (заява № 36985/97): Європейський суд з прав людини. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/so2761> (дата звернення: 12.02.2020).
7. Митний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1360-12> (дата звернення: 12.02.2020).
8. Узагальнення практики застосування адміністративними судами положень Митного кодексу України в редакції від 13 березня 2012 року : Лист Вищого адміністративного суду України від 13.03.2017 року URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2 (дата звернення: 12.02.2020).